

РОЗДІЛ III. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 342.7 (477+100)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Криворучко Л.С., к.ю.н., доцент

Університет економіки та права «Крок»

Проведено аналіз окремих питань імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини, досліджено їх зміст та особливості; увага автора приділяється існуючим національним механізмам захисту зазначених прав у світлі міжнародних стандартів.

Ключові слова: імплементація, права людини, судовий захист, Європейський суд з прав людини, міжнародно-правові стандарти.

Криворучко Л.С. ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ В УКРАИНСКОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА / Университет экономики и права «КРОК», Украина

Проведен анализ отдельных вопросов имплементации в украинское законодательство международных стандартов защиты прав человека, исследованы их содержание и особенности; автором уделяется внимание существующим национальным механизмам защиты указанных прав в свете международных стандартов.

Ключевые слова: имплементация, права человека, судебная защита, Европейский суд по правам человека, международно-правовые стандарты.

Kryvoruchko L.S. SOME ISSUES IN IMPLEMENTATION OF UKRAINIAN LAW OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS STANDARDS / University of economics and law "Krok", Ukraine
The analysis of specific issues in the Ukrainian legislation implementing international human rights standards, examined their contents and features, to the author's attention is paid to existing national mechanisms for the protection of these rights in the light of international standards.

At the beginning of the new millennium in the history of many countries there are significant changes in the states, because of how unique, feature of each state and the globalization of ever increasing. Globalization leads to the unification of social relations in many countries, the economic and political unification of the state system, the convergence of legal systems of the world, creating a cost-legal and legal-political organizations, conglomerates, such as the European Union, which requires the creation of unified legal systems in European countries seeking integration into common European legal space. Integration oblige move towards radical reform of public relations countries.

Basic human rights and regulations that govern their relationship in the Ukrainian legislation, since Ukraine declared its independence and choice of strategic direction as the development and strengthening of foreign economic and political relations with the international community, is a major landmark and strategic direction in the activity our state.

It is advisable to note that Ukraine is a young state, hence the development processes are more intense compared to other longtime countries. The intensity of development driven by international traffic in every sphere of activity: legal, political, economic, and so on. The author believes that the legal protection of fundamental rights and freedoms in Ukraine in systematic reform of public relations is the main internal direction. Correspondingly, the development of the legal system of the country is responsible step that combines complex and multi-dimensional approach.

We consider it appropriate to use a comprehensive and systematic approach to the study and application to Ukrainian legislation for applying international human rights standards.

Analyzing the above, it should be noted that at the present moment in the national literature there is no consensus about the internal state of methods and identified effective measures implementation of international law, not only defined and clear criteria for separating from each other, hence, determined and systematic ways of implementing international legal norms. In each case, researchers preferring one and denying the other out of their own convictions.

Analyzing the issue of implementation regulations that reflect the overall organizational principles of the international standards of the European community, relevant questions remain problematic implementation upon ratification by the Verkhovna Rada of Ukraine, such as not fully reflect the provisions, principles, etc. treaties ratified by Ukraine in the laws of Ukraine and appropriate they do not perform; obstacles to practical

implementation at the national level, the existence of an imperfect mechanism for implementation in national sources of law provisions of international treaties and reflected in these international standards, different interpretation of international treaties and the appropriate use of double standards as others.

In certain cases, to ensure the implementation of international law in order to fulfill international legal obligations under these rules, there is a need for adopting appropriate laws and additional organizational and legal measures taken by the central government.

After application of the ratification of the publication and entry into force of international agreements norms obligations which can be achieved without additional organizational and legal measures of central authorities, take the value of rules of domestic law and applied by the courts and other state bodies.

Consequently, the legal system should create an effective implementation mechanism and conditions for implementation and actual use of international law in the field of human rights protection in Ukraine as the official sources of law. In addition, during the process of reforming and improving the mechanism of the implementation of international standards on human rights protection in Ukraine should pay close attention and consider the possibility of inflation in the national law, the so-called "inflation law." The mechanism of implementation of international standards for the protection of human rights in Ukraine should be signs of transparency, clarity and ease of use. Otherwise, I mean nahromozhdenist law, not to avoid legal confusion, conflicts of norms, etc.

Key words: implementation, human rights, judicial protection, the European Court of Human Rights, international legal standards.

На початку нового тисячоліття в історії багатьох країн спостерігаються вагомі зміни в діяльності держав, що пояснюється як унікальністю, особливістю кожної держави, так і глобалізацією, яка дедалі підсилюється [1]. Глобалізація веде до уніфікації суспільних відносин в багатьох країнах світу, до уніфікації економічних та політичних державних устроїв, зближення правових систем країн світу, створення економічно-правових і політично-правових об'єднань, конгломератів, наприклад, як Європейський Союз, що вимагає створення уніфікованих правових систем в європейських країнах, які прагнуть до інтеграції в єдиний європейський правовий простір [2]. Інтеграційні процеси зобов'язують рухатись у напрямку докорінного реформування суспільних відносин країнах [3].

Основні права людини та нормативно-правові акти, що регулюють їх взаємовідносини в українському законодавстві, з моменту проголошення Україною своєї незалежності і вибору її стратегічного напрямку як розвиток і зміцнення зовнішньоекономічних і політичних зв'язків з міжнародною спільнотою, є найважливішим орієнтиром і стратегічним курсом у діяльності нашої держави.

Окремі питання імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини та значення предмету міжнародних стандартів розглядалися частково в наукових працях відомих українських та зарубіжних вчених-цивілістів, зокрема: В.Б. Авер'янова [11], О.М. Бандурки [24], Ю.М. Батурина [8], Ю.П. Битяка [30], І.Л. Бородіна [4], С. Вегера [3], А.С. Гавердовського [22], В.М. Гарашук, А.І. Граціанова [2], В.К. Забігайло, Л.С. Криворучко [28], Р.З. Левшиц [8], Д. Муссіса [1], Н.М. Оніщенко [18], Н. Пронюк [16], П.М. Рабіновича [12], М. Раскалей [31], А.В. Сурилова [13], В.Е. Теліпко [19] та ін. Однак, у науковій літературі недостатньо приділено уваги питанням процесу імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини та дослідженню його механізму. На сьогодні дана проблема є не повною мірою вичерпаною, що й обумовило вибір автора даної теми дослідження. Наукова новизна роботи полягає в напрацюванні нових підходів щодо розуміння окремих питань вдосконалення механізму імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини.

Окремі питання імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини потребують ретельного наукового дослідження та вдосконалення правового механізму шляхом перегляду існуючого правового механізму та нормативно-правової бази в Україні, аналізу міжнародних стандартів та правового забезпечення в країнах зі стабільними економічними показниками та вдосконалення системи організаційно-правового механізму.

Метою статті є обґрунтування актуальності і доцільності розгляду питання щодо вдосконалення механізму імплементації в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини.

Доцільно зауважити, що Україна є досить молодою державою, відповідно до чого процеси розвитку є більш інтенсивними в порівнянні з іншими довголітніми країнами. Інтенсивність

розвитку країни обумовлюється світовим рухом у кожній сфері діяльності: правовій, політичній, економічній, тощо. І не завжди інтенсивний розвиток країни в рамках обраного курсу є ефективним. Автор вважає, що правове забезпечення захисту основних прав і свобод людини в Україні в умовах систематичного реформування суспільних відносин становить головний внутрішньодержавний напрямок. Відповідно до цього і розвиток правової системи країни є відповідальним кроком, який поєднується комплексним і багатоаспектним підходом. Дане, зазначено у великій кількості праць науковців, які займають вивченням національної правової системи, її функціонуванням, вивченням структури, змісту, сутності та розвитку національної системи права в інтеграційних процесах. Вважаємо за доцільне використовувати *комплексний і системний підхід* щодо вивчення й впровадження в українське законодавство напрямків використання міжнародних стандартів захисту прав людини. Слід враховувати одночасно особливості національного права, суспільства, правової культури в Україні та існуючі стандарти в даному напрямку в прогресивних країнах світу, оскільки іноді характеристика правового забезпечення, правова культура щодо стандартів захисту прав людини в досліджуваних країнах може дещо відрізнятися від національної правової складової України, бути недоцільною для застосування і, в деяких моментах, навіть, протирічити їй.

Отже, процеси демократичних перетворень після проголошення незалежності України призвели до визнання загальнолюдських цінностей і принципів змін у теоретичних уявленнях правової науки. Одними з найважливіших серед них є визнання *концепції правової держави*, про що свідчать Декларація про державний суверенітет України, яка увібрала в себе традиції становлення та розвитку демократії цивілізованих країн західної Європи, інших континентів світу, де громадяни, їх права і свободи визнані найвищою соціальною цінністю [4].

У правовій науці вже встановлено принципи, що характеризують правову державу [5; 6; 7; 8; 9; 10; 11]. До них належать: першочерговість, непорушність свободи особистості, її прав та інтересів, честі і гідності, їх охорона та гарантованість, справедливий розподіл прав і обов'язків, а також взаємна відповідальність між особистістю і державою, наявність ефективних форм контролю та нагляду за здійсненням законів. Вказані принципи повинні гарантуватися системою заходів економічного, політичного, соціального, правового, організаційного характеру, які забезпечують:

- повновладдя народу, широкий розвиток громадського самоуправління, підконтрольність, ефективність, підпорядкованість держави, її посадових осіб суспільству;
- виключення можливості надмірної концентрації влади в одній з гілок влад;
- реальну можливість для громадян та інших суб'єктів права захищати особисті права і законні інтереси в судовому порядку;
- відповідальність всіх посадових осіб за свої дії щодо кожного громадянина [4].

Досліджуючи питання прав людини та її юридичного забезпечення, слід звернутися і проаналізувати думки деяких науковців. Наприклад, П.М. Рабінович, вважає основною характеристикою в правовій державі панування прав людини [12]. І ми з цим цілком згодні, оскільки саме права людини, їх дотримання та державний захист є найпріоритетнішим напрямком кожної країни та, зокрема, України, що гарантується основним законодавчим документом країни положеннями її конституції.

Основні права людини, як зазначає І.Л. Бородин [4], – це відповідні можливості, необхідні для її нормального існування і розвитку в конкретних історичних умовах, які об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку суспільства і закріплені в нормах міжнародного права.

Законодавство правової держави має ґрунтуватися на таких загальнолюдських принципах:

- закріплення, забезпечення і захист основних прав людини і громадянина;
- визнання закону єдиним можливим і основним джерелом прав і законних інтересів людини і громадянина;
- рівність суб'єктів правовідносин перед законом і між собою, а також державою;
- регулювання поведінки людей і їх об'єднань тільки загально дозволеними способами; (дозволено все, крім того, що прямо заборонено законом);

- регулювання діяльності органів і посадових осіб держави, загально дозволеними засобами;
- правосуддя здійснюється тільки судами (загальними і спеціальними), які підпорядковані тільки закону;
- юридична відповідальність настає за протиправну поведінку особи, відносно якої завжди діє презумпція не винуватості [4]. Правовою державою можна вважати тільки таку державу, яка здійснює властиві їй функції з метою реалізації соціальних прав особистості [13]. Враховуючи зазначене, доречним стане запозичення зарубіжного досвіду розвинених країн світу для покращення національного законодавства та адміністративно-правового забезпечення в Україні.

Проблеми становлення, формування і функціонування правової системи стали предметом дослідження українських і зарубіжних учених. У ряді праць аналізуються сутність, структура, функції правової системи, система права та законодавства, значення юридичної практики, механізм правового регулювання, правова культура як елемент правової системи [14; 15; 16; 17].

За думкою Оніщенко Н.М., пізнання змісту та ролі правової системи в житті суспільства потребує широкого підходу до розуміння правових явищ з урахуванням багатоманітності аспектів їхньої взаємодії, а також характеристик правових явищ відносно людини, держави і суспільства [14]. Науковець зазначає, що саме правова система є одним з важливих засобів забезпечення оптимальної єдності політичної і соціальної стабільності та динамізму, збереження цілісності суспільства, взаємодії особистісного та суспільного, приватного та публічного факторів, які завжди перебувають у відносинах взаємопроникнення та внутрішньої суперечливості [18]. З даною думкою автор цілком згоден, оскільки правова система сприяє вдосконаленню законодавчого процесу, впливає на характер змін у суспільних відносинах, посилює ефективність правового регулювання в Україні та формує високу правосвідомість людини.

Окремим перспективним напрямком, на нашу думку, як засобу національного правового вдосконалення захисту прав людини в Україні є розгляд питання щодо суті й системи міжнародних стандартів захисту прав людини та їх імплементація в українське законодавство міжнародних стандартів захисту прав людини.

Поняття «*імплементація*» на сьогоднішній день є досить неоднозначним терміном. Відповідно до загальних довідникових видань, цей термін сприймається, переважно, як внутрішньо правова діяльність органів державної влади з виконання міжнародно-правових зобов'язань окремої держави. Останнім часом його використовують для характеристики даного процесу майже як суто внутрішньо правового явища.

Однак, слід зауважити, що цей термін використовується в широкому та вузькому значеннях. У першому випадку він означає усі заходи по реалізації норм міжнародного права, у другому – їх здійснення у внутрішньодержавній сфері.

Імплементація – найбільш активна стадія існування міжнародного права. На цій стадії виконується її головний регулюючий вплив на міждержавні відносини. У ході імплементації виявляється достеменний сенс та реальне значення норми. Остання пристосовується до певних обставин, конкретизується [19].

У міжнародно-правовій літературі термін «*імплементація*» використовується в широкому значенні – як здійснення норм міжнародного права на міжнародному й національному рівнях. Термін «*імплементація*» (від англ. implement) означає «здійснення, забезпечення виконання», буквально – «забезпечення практичного результату й фактичного виконання конкретними засобами» [20; 21].

У національній юридичній практиці та праві держав є два основні підходи до імплементації норм міжнародного права. Перший – склався в Англії і є характерним для країн англосаксонської системи права. Він пов'язаний із загальною засадою, що у XVIII столітті була встановлена Вільямом Блекстоном виключно як узагальнення тогочасної судової практики: «Право народів є частиною права держави». У Великій Британії це узагальнення кваліфікують як доктрину, що не має вирішального значення в регулюванні внутрішньодержавних відносин, оскільки не має загальнообов'язкової юридичної сили.

У країнах англосаксонської правової сім'ї питання імплементації норм міжнародного права практично зводиться до їхнього застосування національними судами.

Аналізуючи міжнародний досвід системи імплементації, слід звернути увагу, що послідовником Англії щодо імплементації норм міжнародного права стала правова система Сполучених штатів Америки.

У вітчизняній літературі науковець А. Гавердовський, дослідивши теоретичні та практичні аспекти імплементації, переконливо довів переваги й доцільність її застосування як окремої концепції. За його визначенням, імплементація означає цілеспрямовану організаційно-правову діяльність держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в межах міжнародних організацій із метою своєчасної, всебічної і повної реалізації зобов'язань, прийнятих ними відповідно до міжнародного права [22]. Отже, за висновками А. Гавердовського, імплементація передбачає забезпечення здійснення норм міжнародного права як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівнях усіма доступними й легальними для держав засобами: «Імплементація норм міжнародного права дуже часто неможлива без додаткових заходів правового характеру, які вживаються суб'єктами міжнародного права на міжнародному, національному рівнях або послідовно на тому й на іншому» [22].

Механізм реалізації правових норм містить багато різних елементів. Важлива роль серед них належить гарантіям реалізації правових норм, зокрема мають бути вичерпно визначені механізм реалізації, черговість дій, процедури, гарантії реалізації тощо [23].

Імплементація в національній правовій системі має охоплювати весь комплекс заходів щодо здійснення міжнародного права в державі. У системі адміністративного права України імплементація норм міжнародного права на відміну від трансформації має здійснюватися за допомогою національного механізму імплементації, який дозволить досягти виконання міжнародно-правових зобов'язань держави.

Отже, імплементацією є фактична реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, здійснювана шляхом трансформації міжнародно-правових норм у національні законодавчі та підзаконні акти в галузі захисту прав людини України. Отже, норма міжнародного права зберігає свій статус, але її змісту надається й статус норми національного права. Це зазначено в ст.9 Конституції України 1996 року [33], котра проголошує, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною національного законодавства України. Мова йде про імплементацію міжнародної норми за допомогою норм національного права України, тобто відбувається пряма рецепція (один із способів трансформації), коли норма міжнародного права без змін запозичується національним законодавством.

Ефективність імплементації норм міжнародного права щодо захисту прав людини всередині держави насамперед залежить від організаційно-правових заходів, що становлять зміст механізму імплементації, метою якого є досягнення цілей норм міжнародного права та захист правового статусу людини.

Правовий статус людини і громадянина – це міра, масштаб визначення правового положення особистості. Складові частини правового статусу наділені якостями загальності, масштабності, які визначають ті межі, де утворюється правове положення конкретної особи, формуються суб'єктивні права та юридичні обов'язки окремого громадянина. Вказані ознаки правового статусу дозволяють йому служити юридичною мірою соціальної свободи [4].

Саму ж *реалізацію норм імплементації міжнародних стандартів щодо захисту прав людини* можна розглядати як процес впровадження норм міжнародного права в поведінку і діяльність держави та інших суб'єктів міжнародного права.

Слід проаналізувати чотири *форми імплементації* норм міжнародного права, це є:

- додержання норм;
- виконання норм;
- використання норм;
- застосування норм.

Додержання норм міжнародного права полягає в утриманні суб'єкта права від вчинення заборонених міжнародним правом дій, тобто в такій формі як правило викладаються норми заборони.

Виконання норм права – така форма реалізації норм, що вимагає активної участі держави щодо здійснення покладених на них обов'язків. Прикладом цього може слугувати міжнародний пакт про соціальні, культурні і економічні права 1966 року, де зокрема зазначається, що кожна держава зобов'язується вжити відповідних заходів для гарантування та реалізації таких прав.

Використання норм права – являє собою таку форму їх реалізації, коли учасники правовідносин на власний розсуд реалізують належні їм права:

– форма їх реалізації, що здійснюється державою в особі своїх органів щодо конкретних випадків міжнародних відносин. Прикладом може слугувати Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року, де зазначено про те, що положення цієї конвенції застосовуються тільки до тих договорів, що були укладені державами після набрання нею сили.

Зміст процесу імплементації норм права та міжнародних стандартів щодо захисту прав людини може відбуватися двома стадіями:

- безпосереднє впровадження міжнародно-правових і внутрішньодержавних норм у виконанні норм міжнародно-правових;
- створення як на міжнародному так і на внутрішньодержавному рівні умов для ефективного провадження міжнародних норм.

Виходячи із цих двох етапів діяльність держави повинна відбуватися за двома головними напрямками:

- безпосередня фактична діяльність з досягнення результатів пов'язаних із впровадженням міжнародно-правових норм.
- правове і організаційне забезпечення реалізації міжнародно-правових норм. Логічним завершенням якого стає створення нового нормативного акту.

Ще одним важливим і принциповим елементом змісту процесу імплементації норм міжнародного права є обов'язковість узгодження норм національного законодавства і практики із зобов'язаннями, що випливають з міжнародного права. Це дає можливість уникнути колізійних ситуацій при реалізації норм міжнародного права. Моделлю такого погодженого та збалансованого механізму регулювання зовнішньої та внутрішньої політики держави виступає визнана в міжнародному співтоваристві модель правової держави.

Міжнародно-правовий механізм включає в себе: конвенційний механізм та організаційно-правовий механізм.

Конвенційний механізм ще може носити назву договірно-правового, який у собі поєднує такі структурні елементи, як:

- право забезпечувальне нормотворення,
- міжнародний контроль та
- правозастосування.

Відповідно право забезпечувальне нормотворення складається із попереднього нормотворення, конкретизації норм, закріплення нормами міжнародного права необхідних заходів внутрішньодержавного право творення, встановлення меж правового регулювання, встановлення компетентних органів на які покладаються права і обов'язки по реалізації правових норм.

Зрозуміло, що попереднє нормотворення полягає в тому, що держави визначають для себе необхідність вироблення норм міжнародного права з окремо взятого питання конкретизація полягає у виробленні необхідних міжнародно-правових норм, що зосереджуються на якійсь вузькій галузі міжнародної співпраці. Воно полягає в прийнятті такого міжнародно-правового документу, який зобов'язує держави прийняти внутрішній закон на виконання своїх міжнародних зобов'язань.

Крім того, доцільно зауважити, що право забезпечувальне нормотворення нерозривно пов'язане із тлумаченням міжнародно-правових норм, яке має відбуватися у суворій відповідності до основних засад міжнародного права, тлумачення має здійснювати сумлінно, воно має сприяти досягненню цілей і завдань нормотворення, а також бути однозначним. Також необхідно пам'ятати, що право забезпечувальне нормотворення тісно пов'язане із системою міжнародного контролю за реалізацією міжнародних норм і повинно полягати у забезпеченості перевірки відповідності діяльності держави прийнятим міжнародним зобов'язанням.

Організаційно-правовий механізм імплементації полягає у вияві і реалізації норм міжнародного права залежно від кількості учасників міжнародно-правових відносин, рівня і сфери співробітництва та від терміновості вирішення питання. Цей організаційно-правовий механізм імплементації як правило складається і галузевих організаційно-правових механізмів.

Національний механізм імплементації міжнародно-правових норм поділяють на дві складові:

- нормативний механізм і
- організаційно-правовий.

Нормативний механізм включає в себе: конституційні положення і норми загального характеру, що фіксують гарантії сумлінного виконання державою міжнародно-правових зобов'язань, він включає в себе норми про функції та повноваження органів і посадових осіб в зв'язку із виконанням ними міжнародно-правових договорів, норми про форми і способи реалізації міжнародно-правових норм, що є сукупністю органів держави на які покладено обов'язок реалізації зовнішньополітичного курсу держави.

Організаційно-правовий – комплекс тих чи інших органів держави, що беруть участь у здійсненні цих норм і проведених ними заходів.

Інкорпорація – спосіб систематизації чинного міжнародного права у збірку актів. За хронологією, алфавітом чи якомусь іншому порядку. Може носити характер офіційної чи неофіційної. Приклад неофіційної інкорпорації – об'єднання документів з метою проведення навчального процесу. Що стосується офіційної інкорпорації, то вона здійснюється офіційними органами держави і видається в офіційних виданнях. Приклади – офіційний вісник України: щотижневий збірник актів національного законодавства, тощо.

Кодифікація міжнародного права здійснюється способом зведення в систему принципів і норм міжнародного права. Як правило, цим займається Генеральна асамблея ООН та спеціально створений комітет з прогресивного розвитку міжнародного права і його кодифікації, який було створено 1946 році.

Кодифікація являє собою систематизацію і удосконалення принципів і норм міжнародного права, що здійснюється шляхом:

- встановленням точного змісту і формулювання вже чинних норм і принципів міжнародного права;
- зміна чи перегляд застарілих норм;
- розробка нових принципів і норм з урахуванням актуальних потреб міжнародних відносин;
- закріплення в погодженому вигляді цих принципів і норм у єдиному міжнародно-правовому акті.

Основні напрямки кодифікації міжнародного права – правотворчий процес, що є одним із видів нормотворчої діяльності держав у міжнародних відносинах. Завдяки такому процесу проекти кодифікаційних актів стають міжнародними документами, що мають офіційну юридичну силу. Для проведення кодифікації міжнародного права необхідно: наявність певних положень, що визнаються більшістю держав; актуальність таких положень для міжнародного співтовариства; існування політико-правових розбіжностей між державами. На основі цього кодифікація здійснюється у напрямках: встановлення точного змісту нормативно-правових актів, розробки

нових норм та принципів міжнародного права. Значну роль у кодифікації міжнародного права відіграє комісія з міжнародного права ООН.

Аналізуючи вищенаведене, слід зауважити, що на теперішній момент у вітчизняній літературі немає єдиної думки щодо внутрішньо державних способів і визначених ефективних заходів імплементації норм міжнародного права, не визначені єдині та чіткі критерії відмежування один від одного, відповідно до чого, і визначеної систематизації способів імплементації міжнародно-правових норм. У кожному випадку науковці віддаючи перевагу одним і заперечуючи інші виходять із власних переконань.

Аналізуючи питання щодо імплементації правових актів, які відображають в цілому принципи організаційної діяльності міжнародних стандартів європейської спільноти, актуальними залишаються питання проблематики імплементації одразу після ратифікації Верховною Радою України, такі як: неповне відображення положень, принципів тощо ратифікованих Україною договорів у законодавчих актах України та відповідне їх не виконання; перешкоди на шляху практичної реалізації на національному рівні; існування недосконалого механізму щодо впровадження в національні джерела права положень міжнародних договорів та відображених у них міжнародних стандартів; різне тлумачення положень міжнародних договорів та відповідне використання в якості подвійних стандартів тощо.

У певних випадках, для забезпечення здійснення норм міжнародного права з метою виконання міжнародно-правових зобов'язань, передбачених цими нормами, виникає потреба у прийнятті відповідних законів та додаткових організаційно-правових заходів з боку центральних органів державної влади.

Після застосування процедури ратифікації, з опублікуванням і набранням чинності міжнародними договорами їх норм, виконання зобов'язань за якими може бути досягнуто без додаткових організаційно-правових заходів центральних органів державної влади, набувають значення норм внутрішнього права й застосовуються судами та іншими органами державної влади.

Отже, у правовій системі треба створити дієвий механізм імплементації й умови для забезпечення реалізації та фактичного використання норм міжнародного права в галузі захисту прав людини в Україні як офіційних джерел права. Крім того, під час процесів реформування і вдосконалення механізму імплементації міжнародних стандартів щодо захисту прав людини в Україні слід звернути пильну увагу та враховувати можливість створення інфляційних процесів в галузі національного права, так звану «інфляцію права». Механізм імплементації міжнародних стандартів щодо захисту прав людини в Україні повинен мати ознаки прозорості, ясності та легкості в застосуванні. В інакшому випадку, мається на увазі нагроможденість правових норм, не уникнути правової плутанини, колізій норм тощо.

Безперечно, кожна держава сама визначає свої дії стосовно цього. У міжнародному праві немає чіткого визначення або конкретної норми, що стосувалася б установа та регулювання способів, за допомогою яких держави мають виконувати свої зобов'язання за договорами. Так, Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що Європейська конвенція 1950 року [32] не визначає певної методики і механізму забезпечення виконання норм цього документа у внутрішньому праві держав. Окрім того, укладаючи певний договір, держави можуть вважати, що їхнє внутрішнє право вже узгоджене з ним, тобто немає необхідності в застосуванні жодних додаткових заходів для його виконання. Це за певних умов може сприяти виникненню питання про міжнародну відповідальність такої держави за порушення в галузі захисту прав людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Муссіс Д. Вступ до Європейського Союзу. Право, економіка, політика: оподаткування / Д. Муссіс – К.: Київський Університет, 1999. – 32 с.
2. Граціанов А.І. Роль уніфікації в систематизації законодавства / А.І. Граціанов // Держава і право. – К.: ІДП НАНУ, 2000. – Вип. 8. – С. 15–19.
3. Вегера С. Європейські соціальні стратегії і Україна: Передумова інтеграції України в європейську економіку / С. Вегера // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 6. – С. 29-39.

4. Бородин І.Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: дисс. д.ю.н.: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Бородин Іван Лук'янович; Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2004. – 405 с.
5. Котляревський С.А. Правовое государство и внешняя политика. [Текст]: критика и библиография / С.А. Котляревский. – М.: [б. и.], 1909. – 428 с.
6. Палиенко Н. Правовое государство и конституционализм / Н. Палиенко // Вестник права. – 1906. – Кн. 1. – 265 с.
7. Алексеев С.С. Правовое государство – судьба социализма: науч.-публицист. очерк / С.С. Алексеев. – М.: Юрид. лит., 1988. – 174 с.
8. Батурин Ю.М. Социалистическое правовое государство: от идеи к осуществлению [Текст]: (полит.-правовой взгляд) / Ю.М. Батурин, Р.З. Лившиц. – М.: Наука, 1989. – 256 с.
9. Нерсисянц В.С. Право в системе социальной регуляции / В.С. Нерсисянц. – М.: Знание, 1986. – 63 с.
10. Четвернин Н.Н. Советское государство и перестройка (проблемы теории) / Н.Н. Четвертин. – М.: Наука, 1990. – 253 с.
11. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. д.ю.н., проф. Авер'янова В.Б. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.
12. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навчальний посібник. – Видання 5-те, зі змінами. – К.: Атіка. 2001. – 176 с.
13. Сурилов А.В. Социалистическое правовое государство и юридическая наука / А.В. Сурилов // Сов. государство и право. – М., 1989. – №4 – С. 60.
14. Оніщенко Н.М. Співвідношення права, правової системи і держави / Н.М. Оніщенко // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 16. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 5-10.
15. Правовые системы стран мира: Энциклопедический справочник / [Решетников Ф.М., Батлер У.Э., Бойцова В.В. и др.]; под ред. А.Я. Сухарев (отв.ред.). – 2-е изд., изм. и доп. – М.: Норма (Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М), 2001. – 833 с.
16. Пронюк Н. Загальні тенденції становлення правової системи України у період переходу від тоталітаризму до демократії / Н. Пронюк // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. – Вип.28 (частина I). – Київ, 2001. – С. 111-124.
17. Слепеч В.М. Етапи формування європейського права / В.М. Слепеч // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – Одеса. – 2001. – № 3. – С. 159-165.
18. Оніщенко Н.М. Система права та система законодавства: співвідношення та перспективи розвитку / Н.М. Оніщенко // Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 15. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 8-16.
19. Міжнародне публічне право: навч. посіб. / за заг. ред. Теліпко В.Е. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608 с.
20. Webster's Third New International Dictionary. – Camb.(Mass.), 1966. – 1134 p.
21. Юлдашев Р.Т. Страховой бизнес: Словарь-справочник / Р.Т. Юлдашев. – М.: Анкил, 2005. – 832 с.
22. Гавердовский А.С. Имплементация норм международного права / А.С. Гавердовский. – К.: Выща школа, 1980. – 318 с.
23. Проблемы реализации права. Правовая система социализма / [Завадская Л.Н., Куманин Е.В.; Кудрявцев В.Н. и др.; отв. ред. Васильев А.М. – М.: Юридическая литература, 1987. – 328 с.

24. Бандурка О.М. Адміністративний процес: підруч. [для вищих навч. закл.] / О.М Бандурка., М.М Тищенко. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 288 с.
25. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року № 217 А (III): станом на 10.12.2008 р., номер у держ. реєстрі 45085/2008 / Організація Об'єднаних Націй. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2008. – 15 с.
26. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
27. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України № 475/97–ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=475%2F97-%E2%F0>.
28. Криворучко Л.С. Актуальність вдосконалення системи забезпечення прав людини в Україні / Л.С. Криворучко // Правничий вісник Університету «Крок». – 2011. – № 8.
29. Виконавча влада і адміністративне право / [Андрійко О.Ф., Битяк Ю.П., Кізіма Н.В. та ін.] / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
30. Адміністративне право України: підручник / [Битяк Ю.П., Гаращук В.М., Дьяченко О.В. та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
31. Раскалей М. Особливості імплементації міжнародних договорів у внутрішній правопорядок у галузі повітряного права України / М. Раскалей // Віче. – 2007. – № 5–6. – С. 72-74.
32. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. (набрала чинності 11.09.1997 р.) // Офіційний вісник України. – 2006. – № 32. – Ст. 2371.
33. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96–ВР: станом на 12 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96–вр>.
34. Криворучко Л.С. Роль міжнародних стандартів в адміністративно–правовому забезпеченні захисту прав людини в Україні: історичний аспект / Л.С. Криворучко // Матеріали науково–практичної конференції «Адміністративне право України: сучасний стан та шляхи розвитку». – Харків. – 2012.

УДК 347.8 (100)

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА

Семеняка В.В., к.ю.н., ст. наук. співробітник

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

У статті досліджуються теоретичні та практичні питання підвищення ефективності сучасного міжнародного космічного права. Робиться висновок щодо необхідності та доцільності проведення його кодифікації. Визначаються основні напрямки та завдання кодифікації в галузі міжнародного космічного права.

Ключові слова: космічний простір, міжнародне космічне право, модернізація, кодифікація.

Семеняка В.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МОДЕРНИЗАЦИИ МЕЖДУНАРОДНОГО КОСМИЧЕСКОГО ПРАВА / Институт государства и права им. В.М. Корецкого НАН Украины, Украина

В статье исследуются теоретические и практические вопросы повышения эффективности современного международного космического права. Делается вывод о необходимости и